

УДК 316.6:323
DOI <https://doi.org/10.26661/2310-4368/2022-4-1>

ПОЗИТИВНІ ТА НЕГАТИВНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ІДЕНТИЧНОСТІ ЖИТЕЛІВ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Вінков В. Ю.

*кандидат психологічних наук,
науковий співробітник лабораторії психології мас і спільнот
Інститут соціальної та політичної психології
Національної академії педагогічних наук України
вул. Андріївська, 15, Київ, Україна
orcid.org/0000-0002-1237-0637
ven.vinkov@gmail.com*

Ключові слова:

*соціальна ідентичність,
децентралізація влади,
територіальна об'єднана
група, меншини,
меншовартість.*

У статті висвітлено проблему розвитку ідентичності жителів об'єднаної територіальної громади. Розглянуто ідентичність жителів об'єднаної територіальної громади як одну з форм локальної ідентичності, для якої визначальним у її формуванні є не тільки проживання на спільній території, але і розв'язання різного роду проблем у веденні спільного господарства. Встановлено, що реформа децентралізації влади і утворення об'єднаних територіальних громад значною мірою позитивно впливає на успішність ведення спільного господарства і, відповідно, значною мірою – на добробут представників цієї громади. Проте, як і будь-який соціальний процес, утворення нових громад буде супроводжуватися появою різного роду проблем, особливо якщо ігнорувати волевиявлення місцевих жителів та їхню належність до певних спільнот.

З'ясовано, що до негативних аспектів, які впливають на проведення реформи децентралізації, можуть належати ідентифікаційна невизначеність, коли наявні соціальні інститути не мають змоги відповідати сучасним і майбутнім викликам і тим самим втрачають ідентифікаційну привабливість. Така невизначеність призводить або до трансформації ідентичності, або до її втрати. Інший аспект може бути, коли спільнота позбавлена вибору шляхів свого розвитку внаслідок проведення державними інститутами політики зовнішнього примусу. У такій ситуації хоч ідентичність може зберегтись, проте її носії будуть страждати від власної меншовартості в порівнянні зі спільнотою, що має вищий соціальний статус. Відповідно, це може призводити до формування негативної ідентичності або відмови від її збереження. Ці обидві ситуації породжують загрозу для ідентичності, особливо для тих, хто відчуває себе в меншості.

Констатовано, що реформа децентралізації влади частково може зняти деякі проблеми формування негативної ідентичності та появи кризи ідентичності тих, хто належить до національних меншин, за умови, що об'єднання в громади буде здійснене із врахуванням волевиявлення жителів, що проживають на спільній території.

POSITIVE AND NEGATIVE ASPECTS OF IDENTITY DEVELOPMENT OF RESIDENTS OF THE UNITED TERRITORIAL COMMUNITY

Vinkov V. Yu.

*Candidate of Psychological Sciences,
Researcher of the Laboratory of Psychology of Masses and Communities
Institute for Social and Political Psychology
of the National Academy of Sciences of Ukraine
Andriivska str., 15, Kyiv, Ukraine
orcid.org/0000-0002-1237-0637
ven.vinkov@gmail.com*

Key words: *social identity, decentralization of power, territorial united community, minorities, inferiority.*

The article deals with the problem of identity development in residents of a united territorial community. The author considers the identity of citizens of a united territorial community as one of the forms of local identity. Thus, both residency on the common territory and the solution to different problems in running common household are central in its formation. It was noted that decentralization reform and the creation of united territorial communities have significant positive impact on running common household and hence, the welfare of its representatives. However, as with any social process, the formation of new communities faces various problems, especially if ignoring the will expression of local citizens and their belonging to specific communities. It was found that negative aspects affecting the implementation of decentralization reform can include identity uncertainty when existing social institutions fail to meet modern and potential challenges and thus lose identity attractiveness. That uncertainty either leads to identity transformation or loss. There is another aspect when a community cannot choose development ways due to state institutions' policy of external coercion. Identity can be saved, but its carriers will suffer from their inferiority compared to a community with higher social status. Consequently, this can lead to the formation of a negative identity or its quitting. Both situations generate a threat to identity, particularly to those who are in the minority.

It was stated that decentralization reform can partially free from some problems of forming a negative identity and crisis identity of those who belong to national minorities if communities are unified given the agreement of citizens sharing the common territory.

Постановка проблеми. Із 2014 року курс на поглиблення співпраці з Європейським Союзом, який обрала Україна, передбачав реформи у законодавстві в бік демократизації суспільства і лібералізації економіки. Децентралізація влади стала одним із головних напрямів реформування країни, основною метою якої є охорона і посилення місцевого самоврядування, становлення інститутів прямого народовладдя, узгодження інтересів держави та територіальних громад. Із моменту прийняття Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні (01.04.2014), законів України «Про співробітництво територіальних громад» (17.06.2014), «Про добровільне об'єднання територіальних громад»

(05.02.2015) відповідно до положень Європейської хартії місцевого самоврядування за 6 років було утворено 1070 ОТГ [5; 11]. За цей період відбулися зміни від оголошення реформ до конкретних кроків у бік розширення повноважень місцевих органів влади, проте можна констатувати, що не усюди ці зміни було сприйнято місцевими жителями позитивно. Звісно, можна зважити на те, що не усюди комунікація між місцевими органами влади і жителями була достатньо ефективною і не у всіх виправдалися очікування щодо реформи. Проте важливим аспектом, на нашу думку, який вартий розгляду, є врахування ідентичності жителя, яка завжди тісно пов'язана із місцевою громадою і територією, на якій ця громада проживає.

Перш за все постає необхідним дати визначення тій спільнотній ідентичності, що пов'язана із проживанням на певній території. Серед дослідників прийнято користуватися для позначення такої ідентичності такими визначеннями, як територіальна, регіональна, просторова, локальна, місцева тощо. Кожне з цих понять достатньо вивчене на сьогодні. Єдине, на що варто звернути увагу, – це те, що місцевість у формуванні ідентичності стає потужним символом, що об'єднує значну частину людей у спільноту зі спільними історією проживання на цій території, способом життя, уявленнями, традиціями як механізми передачі соціокультурного досвіду, а також емоційного зв'язку з цією місцевістю, що виражається в усвідомленні та переживанні належності до неї, позитивному ставленні до місцевих жителів, які проживають на цій території [3].

Проте відмінності між цими поняттями все одно простежується. Просторова ідентичність, на думку Гукалової І., пов'язана не тільки зі спільною територією, але і з різними чинниками, що впливають на характер взаємодії жителів, серед яких можуть бути географічне положення і розмір території, щільність населення, природно-кліматичні умови тощо [4]. Локальна, або місцева ідентичність більш прив'язана до місця проживання та тих завдань, що пов'язані з облаштуванням побуту, впорядкуванням території, а символи мають втілення у конкретних речах у вигляді природних або міських об'єктів, у відомих людях, які народились на цій території, завдяки чому місцеві жителі пишаються фактом народження їх на одній території. Регіональна ідентичність – це дещо більше, ніж розмір спільної території. Це, в першу чергу, спільний соціокультурний досвід і спосіб життя, що міг бути історично сформованим внаслідок тривалої дії природних, соціальних, культурних, релігійних чинників на декілька поколінь жителів цієї території і проявляється у специфічному для даного регіону менталітеті. У структурі такої ідентичності Козловець М. виділяє основні компоненти: уявлення про специфіку власної «територіальної» групи і усвідомлення себе її членом та оцінка якостей власної території, значущість її у національній, локальній і світовій системі координат [7].

Децентралізація, яка супроводжується зміною меж сільської громади, породжує проблеми зміни ідентичності – відповідно, постає потреба у визначенні, що являє собою об'єднана територіальна громада (ОТГ) в соціально-психологічному значенні, а не стільки в географічному, економічному, етнічному тощо. Тому лишається проблема операціоналізації ОТГ в соціальній психології та ідентичності жителя цієї громади, яка ще на теперішній час може перебувати в процесі форму-

вання, та вивчення відповідних змін, які відбуваються із ідентичністю в процесі об'єднання різних за своїм походженням і характером спільнот.

Відповідно, корисними будуть в цій ситуації міркування Панченко Т. з приводу визначення територіальної громади. Вона пропонує розглядати локальну ідентичність як таку, що співіснує з регіональною ідентичністю. Локальна ідентичність є формою ідентифікації людини з локальним або місцевим співтовариством, відчуттям причетності до подій, що відбуваються на території безпосереднього мешкання. Залежно від виду територіальної одиниці локальні співтовариства проявлятимуть різний характер, одні з яких матимуть більш тісні безпосередні контакти між членами спільнот і їх об'єднуватиме певна єдність цілей і засобів, а другі, як у містах, навпаки, матимуть слабкі контакти, слабок почуття спільного господарювання. Проте головним критерієм, що може їх об'єднувати для виокремлення територіальної громади, є не чисельність населення, а вплив жителів на владу та наближеність до суспільних послуг [10].

Тобто ідентичність жителів об'єднаної територіальної громади слід розглядати як одну з форм локальної ідентичності, для якої визначальним у її формуванні є не тільки проживання на спільній території, але і розв'язання різного роду проблем у веденні спільного господарства, що досягається шляхом проведення виборів до органів місцевої влади і делегування їм повноважень у прийнятті рішень у ключових сферах життя громади. Безумовно, що, крім території та спільного господарства, у формуванні ідентичності жителя ОТГ відіграють роль різні чинники, серед яких етнічні, релігійні, соціокультурні тощо, що закладають певні ризики для розвитку територіальної громади загалом і можуть нести загрозу для збереження ідентичності жителів, що відносять себе до інших спільнот.

Там, де об'єднана територіальна громада сформувалася на основі тих спільнот, що в своїй соціальній природі однорідні, тобто мають спільні етнічні, релігійні, соціокультурні ознаки, процес об'єднання пройде більш легко і проблеми будуть стосуватися лише спільного господарювання і лежатиме у сфері ефективності виконання рішень щодо його ведення. У неоднорідних громадах, у яку можуть входити представники різних спільнот за етнічними, релігійними та іншими ознаками, проблеми можуть породжуватися через їхню спільнотну належність і специфіку способу життя, якого вони традиційно дотримуються. Відмінності у баченні шляхів розв'язання спільних проблем можуть призводити до посилення наявних протиріч і сприяти зростанню соціальної напруженості.

Метою дослідження є спроба окреслити позитивні та негативні аспекти розвитку ідентичності жителя об'єднаної територіальної громади, із якими вони можуть зіштовхнутися в процесі децентралізації влади.

Результати дослідження. Будь-які суспільні зміни потенційно несуть для будь-якої спільноти загрозу ідентичності. Відповідно, у представників спільноти можуть виникати страх втрати або загрози існуванню ідентичності. Реформу децентралізації частково також можна віднести до таких змін, що спричинюють такі переживання.

У визначенні загроз для ідентичності серед причин дослідники виділяють різного роду суспільні зміни, які можуть спричинити кризу ідентичності. Римаренко С. говорить про те, що причиною кризи ідентичності є цілий комплекс глобалізаційних процесів, що включає в себе глобалізацію практично всіх сфер суспільного життя: політичну, соціокультурну, етнонаціональну [12]. У контексті дослідження української ідентичності Набрusco І. вбачає у причинах появи кризи відхід від радянського минулого, який стосується не лише економічної та ідеологічної систем, але й базових цінностей ідентичності. У зв'язку з тим, що ідентифікації інституціалізовані, руйнування або різка змістовна зміна інститутів, в яких відбулася соціалізація громадян, викликає масову втрату ідентифікації, значущу в масштабах всього суспільства [9].

У перехідний період ціннісно-сміслової нестійкості соціуму посилює соціокультурну диференціацію та кризу ідентичності, призводить до аномії, маргіналізації, соціокультурних деструкцій [14].

Такі соціальні зміни, на думку Блинової О., можуть породжувати ситуацію «ідентифікаційної невизначеності», особливо коли соціальна група, незалежно, чи це етнонаціональна спільнота чи спільнота за певними професійними ознаками, втрачає статусну позицію у суспільній ієрархії [2].

Для українського суспільства характерними ключовими рисами колективної ідентичності є посттоталітарність, постколоніальність, посттравматичність та гіпертрофована цінність споживання [8], що може суттєво створювати перешкоди в реалізації реформ децентралізації.

Реформа децентралізації, як частина євроінтеграційної політики, може нести для територіальних громад як позитивні зміни, коли вона може сама здійснювати вільний вибір щодо шляхів свого розвитку, так і негативні, коли руйнується усталена протягом багатьох десятиліть соціальна система – передбачувана, хоча і недосконала, а громада не має змоги вплинути на цей процес, і як наслідок тільки поглиблюється криза. Проте, звісно, демократизація всього суспільства веде до позитивних зрушень у формуванні ідентичності.

Ключовим питанням в контексті децентралізації має бути, яким чином має бути сформована взаємодія між національною більшістю, яка ідентифікує себе із усім «українським», та національними меншинами, для яких ідентитет лежить за межами країни, у якій вони живуть. Який має бути дотримано баланс державної політики, щоб національна меншина зберегла свою самобутність і водночас її представники мали такі самі права і свободи у реалізації своїх прагнень, як і більшість громадян України, та водночас її прагнення не становили загрози національній безпеці у вигляді сепаратизму або різних форм правопорушень. Взаємодія національних меншин і більшості так само підпорядковується тим соціальним процесам, як і інші спільноти.

Виходячи з твердження Тьоніса Ф. про те, що життя у спільноті потрібно розуміти як близьке сумісне життя, а людське суспільство як просте співіснування незалежних одна від одної осіб [13, с. 18], можна казати про те, що суспільство є сукупністю різноманітних спільнот, сенс існування яких може в дечому перетинатися, в дечому відрізнятись один від одного, а також мати за інтересами, цілями протилежний характер, нести повністю протилежний сенс, часто викликаючи соціальне напруження і вносячи суспільну дезорієнтацію і дезорганізацію. Особливо це стосується тих ситуацій, коли вирішується, який має бути шлях розвитку суспільства загалом. Проте незважаючи на такий характер взаємодії, кожна зі спільнот може виконувати ті корисні функції, притаманні саме їм і що не здатні робити інші спільноти. Таким чином, розмаїттям спільнот і, відповідно, функцій досягається безліч суспільних цілей, і більш якісніше можуть бути задоволені потреби. В історії України було безліч прикладів, коли різні національні меншини виконували корисні функції для тогочасного суспільства, що були притаманні їм, а не автохтонному населенню – греки і євреї займалися торгівлею і збиранням податків, вірмени – будівництвом з каменю, італійці – проектуванням фасадів, тобто у сферах, де українці-русини не мали достатнього рівня знань і вмінь. Проте встановлення міжспільнотних зв'язків позитивно впливало на обидві сторони, як на меншини, так і на автохтонне населення, вирішувало безліч питань як побутового характеру, так і більш вузьких сфер діяльності.

У демократичних суспільствах розмаїття спільнот є нормою та існує певний баланс між спільнотами, навіть коли сенс існування може бути протилежним, тоді як для тоталітарних – все підпорядковується жорстким правилам, тим самим підганяючи спільноти до певного зразка, що веде до зменшення їхньої кількості або до тінізації таких спільнот. Тоталітарна система прагне

організувати суспільне життя таким чином, щоб було як найлегше контролювати життя як спільнот, так і окремих осіб. Велика кількість спільнот є загрозою тоталітарній системі, адже кожна зі спільнот, виходячи з визначеної нею мети, вже в собі має елемент децентралізації і рано чи пізно відбудеться протистояння тоталітарній політиці, якщо вона не буде сприяти реалізації спільнотної мети. Тому така система буде звертатися до механізмів примусу і підпорядкування цих спільнот під певний стандарт, де система буде визначати, що є правильним та неправильним. У демократичному суспільстві утворення спільноти в собі несе цінності свободи вибору кожної окремої особи як члена цієї спільноти, тоді як у тоталітарному суспільстві спільнота має бути створена системою, а особи мають бути підпорядковані цій спільноті вже за чітко визначеними стандартами.

Відповідно, соціальна ідентичність у демократичному суспільстві матиме відмінні характеристики від тоталітарної ідентичності. Ідентичність у демократичному суспільстві своїм підґрунтям матиме прагнення, інтереси, уподобання як окремої особи, так соціальної групи, натомість тоталітарна ідентичність виходить з чітко визначених системою пріоритетів та стандартів, що є правильним, а що є неправильним і має бути забороненим.

Проте незважаючи, що демократія дає багато можливостей для розвитку прав і свобод окремих осіб та груп, все ж існує інша проблема невдоволення національними меншинами тим курсом розвитку, який визначає більшість. Курс розвитку держави чи окремих територіальних одиниць здійснюється шляхом виборів, де більшість делегує своє право вирішувати за всю громаду певним органам влади, у даному випадку – місцевим радам. Проте право меншості обирати свій власний шлях розвитку може лишатися нереалізованим. Відповідно, серед меншості буде панувати позиція, яка йтиме в розріз із визначеним більшістю шляхом розвитку, а будь-яке введення нових правил і реформ буде розглядатися ними як примус.

На цю проблему ще Еріксон Е. звертав увагу в своїх працях, коли описував негативну ідентичність у представників національних меншин. Формування такої ідентичності відбувається внаслідок тиску на меншини, їхньої експлуатації з боку більшості та виражається у почутті неповноцінності власної групи і навіть певної ненависті до неї. Розвиток негативної ідентичності в подальшому може спричинити кризу ідентичності [15].

Є. Бистрицький вказує на те, що проблема переживання кризи ідентичності тісно пов'язана із правом вільно здійснювати вибір належності до тієї чи іншої спільноти. Головною загрозою для

ідентичності виділяє політику невизнання з боку суспільства чи більшості та сприймання носіїв іншої ідентичності як об'єкта, що несе загрозу [1].

Схожу думку можна побачити у Зеленкевич Л., яка також вважає, що ігнорування вільного вибору призводить до формування нав'язаної ідентичності, а ламання і зміна ідентичності може перерости у соціальну травму. На її думку, у результаті децентралізації ідентичність повинна бути змінена від жителя села до жителя об'єднаної територіальної громади, де центром може бути не рідне село суб'єкта, а інше село або селище. У сферу «ми» потрапляють і жителі тих населених пунктів, які раніше не охоплювалися займенником «ми». Така трансформація ідентичності може сприйматися як насильницьке нав'язування іншої ідентичності. Процес розширення ареалу ідентичності від свого села до меж ОТГ може викликати відчуження, відторгнення нової конфігурації ідентичності [6].

Отже, можна констатувати, що залежно від тих умов, у яких опиняється суспільство, будуть залежати характер проблем, із якими зіштовхнеться кожна окрема спільнота. З одного боку, соціальні зміни можуть стати причиною появи ситуації ідентифікаційної невизначеності, коли наявні соціальні інститути не мають змоги відповідати сучасним і майбутнім викликам і водночас втрачають ідентифікаційну привабливість, щоб слідувати усталеним інституційним правилам. Такі зміни призводять або до трансформації ідентичності, або до її втрати. І з другого боку, ситуація, у якій спільнота позбавлена вибору шляхів свого розвитку внаслідок проведення політики зовнішнього примусу дотримуватися певних правил, нав'язаних правлячою елітою. Будь-які відхилення від курсу розвитку, що визначено правлячою елітою, буде жорстко каратися. У такій ситуації хоч ідентичність може зберегтись, проте її носії будуть страждати від власної меншовартості в порівнянні зі спільнотою, що має вищий соціальний статус. Відповідно, як наслідок, це призведе до формування негативної ідентичності або відмови від її збереження. Ці обидві ситуації породжують загрозу для ідентичності, особливо для тих, хто почуває себе в меншості.

Політика децентралізації частково може зняти деякі проблеми формування негативної ідентичності та появи кризи ідентичності тих, хто належить до національних меншин, за умови, що об'єднання в громади за територіальним принципом буде здійснене із врахуванням волевиявлення більшості представників цієї громади.

Висновки. Отже, ідентичність жителів об'єднаної територіальної громади слід розглядати як одну з форм локальної ідентичності, для якої визначальним у її формуванні є не тільки

проживання на спільній території, але і розв'язання різного роду проблем у веденні спільного господарства, що досягається шляхом проведення виборів до органів місцевої влади і делегування їм повноважень у прийнятті рішень у ключових сферах життя громади. Реформа децентралізації влади і утворення об'єднаних територіальних громад значною мірою позитивно має вплинути на успішність ведення спільного господарства і, відповідно, на добробут представників цієї громади. Проте, як і будь-який соціальний процес, утворення нових громад буде супроводжуватися появою різного роду проблем, які будуть підсилюватися ще більше, якщо ігнорувати вибір місцевих жителів та їхню належність до певних спільнот. Ігнорування волевиявлення жителя може сприяти

розвитку негативної ідентичності, що буде погіршувати спроможність новоствореної громади успішно розв'язувати проблеми у веденні спільного господарства та призводити до зростання соціальної напруженості в ОТГ. Запровадження ліберально-демократичних цінностей у процесі створення нової ОТГ, що базується на волевиявленні жителів і вільному виборі місцевої влади, попередить появу багатьох проблем.

Перспективи досліджень вбачаємо в емпіричному вивченні впливу реформи децентралізації на формування ідентичності жителів об'єднаних територіальних громад, виявлення чинників, що впливають на успішний процес трансформації ідентичності та інтеграції жителів певної території до новостворених ОТГ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бистрицький Є. Ідентичність, спільнота і політичне судження. *Філософська думка*, 2013. № 4. С. 41–61.
2. Блінова О.Є. Соціальні стереотипи та ідентичність: особливості взаємозв'язку. *Проблеми політичної психології*, 2014. 15(1). С. 238–247.
3. Гришук Е.Ю. Територіальна та етнічна ідентичність: особливості взаємозв'язку. *Український психологічний журнал*, 2017. 1(3). С. 26–38.
4. Гукалова І.В. Просторова ідентичність населення в руслі нових напрямів дослідження у суспільній географії. *Український географічний журнал*. 2015. № 4. С. 24–30.
5. Європейська хартія місцевого самоврядування. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text
6. Зеленкевич Л.П. Ідентичність в умовах об'єднаних громад. *Науково-теоретичний альманах Грани*. 2019. № 22(2). С. 5–15.
7. Козловець М.А. *Ідентичність: поняття, структура і типи*. ВІСНИК Житомирського державного університету імені Івана Франка, 2011. № 57. С. 3–9.
8. Мединська Ю., Гривул Р. Психологічний аналіз кризи ідентичності українського суспільства. *Психологія і суспільство*. 2011. № 3. С. 6–13.
9. Набруско І.Ю. Споживання як механізм конструювання ідентичності. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. 2012. № 15. С. 6–12.
10. Панченко Т.В. Регіональна і локальна ідентичності як складові культури субсидіарної демократії. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 22 : Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін*, 2010. Вип. 4. С. 72–77. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_022_2010_4_15
11. Реформа децентралізації. *Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/efektivne-vryaduvannya/reforma-decentralizaciyi>
12. Римаренко С. Глобалізація та криза ідентичності. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України*. 2017. № 5-6(91-92), С. 171–181.
13. Тьонніс Ф. *Спільнота і суспільство. Основні поняття чистої соціології*. Київ : Дух і літера, 2005. 259 с.
14. Хашиєва Л.В. Глобалізація та ідентичність: взаємозв'язок глобального та локального. *Актуальні проблеми державного управління*. 2015. № 2(48), С. 38–44.
15. Эрикссон Э. *Идентичность: юность и кризис*. Москва : Прогресс, 1996. 344 с.

REFERENCES

1. Bystryts'kyi, E. (2013). Identity, community and political judgement]. *Philosophical Thought*, 4, 41–61. Retrieved from <http://journal.philosophy.ua/article/nid6768> [in Ukrainian].
2. Blynova, O. (2014). Social stereotypes and identity: peculiarities of interconnection]. *Problems of Political Psychology*, 1 (15), 238–247. Retrieved from <https://politpsy.org/index.php/pop/issue/view/3/3> [in Ukrainian].

3. Hryshchuk, E. (2017). Terytorialna ta etnichna identychnist: osoblyvosti vzaiemozv'iazku [The Interrelation of Place and Ethnic Identities]. *Ukrainian Psychological Journal*, 1(3), 26–38. DOI: [http://doi.org/10.17721/upj.2017.1\(3\).3](http://doi.org/10.17721/upj.2017.1(3).3) [in Ukrainian]
4. Gukalova, I. (2015). Prostorova identychnist naselennia v rusli novykh napriamiv doslidzhennia u suspilnii heohrafii [Spatial Identity of Population in the Mainstream New Lines of Research in Human Geography]. *Ukrainian Geographical Journal*, 4, 24–30. DOI: <https://doi.org/10.15407/ugz2015.04.024> [in Ukrainian]
5. Yevropeiska khartiia mistsevoho samovriaduvannia. [European Charter of Local Self-Government]. *Verkhovna Rada of Ukraine. Legislation of Ukraine*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text. [in Ukrainian]
6. Zelenkevich, L.P. (2019). Identychnist v umovakh obiednanykh hromad [Identity in the conditions of the united communities]. *Scientific and theoretical almanac «Grani»*, 22 (2), 5–15. DOI: <https://doi.org/10.15421/171916> [in Ukrainian]
7. Kozlovets, M. (2011). Identychnist: poniattia, struktura i typy. [Identity: Concept, Structure and Types]. *Zhytomyr Ivan Franko State University Journal*, 57, 3–9. [in Ukrainian]
8. Medynska, Yu., Hryvul, R. (2011). Psykholohichniy analiz kryzy identychnosti ukrainskoho suspilstva [Psychological Analysis of the Crisis of Identity of Ukrainian Society]. *Psychology & Society*, 3, 6–13. [in Ukrainian].
9. Nabrusko, I. (2012). Spozhyvannia yak mekhanizm konstruiuvannia identychnosti [Consumption as a Mechanism of Social Construction of Identity]. *Actual problems of sociology, psychology, pedagogy*, 15, 6–12. [in Ukrainian]
10. Panchenko, T. (2010). Rehionalna i lokalna identychnosti yak skladovi kultury subsydiarnoi demokratsii [Regional and Local Identities as Components of the Culture of Subsidiary Democracy]. *Scientific Journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Series 22. Political Sciences and Teaching Methodology of Socio-Political Disciplines*, 4, 72–77. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_022_2010_4_15. [in Ukrainian]
11. Reforma detsentralizatsii [Decentralization Reform]. *Government Portal. Official Website*. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/en/reformi/efektivne-vryaduvannya/reforma-decentralizaciyi>. [in Ukrainian]
12. Rymarenko, S. (2017). Hlobalizatsiia ta kryza identychnosti [Globalization and identity crisis]. *Naukovi zapysky Instytutu politychnykh i etnonatsionalnykh doslidzhen im. I. F. Kurasa NAN Ukrainy*, 5–6 (91–92), 171–181. [in Ukrainian].
13. Tönnies, F. (2005). *Spilnota i suspilstvo. Osnovni poniattia chystoi sotsiologii* [Community and society]. K.: Dukh i litera [in Ukrainian].
14. Khashiyeva, L. (2015). Hlobalizatsiia ta identychnist: vzaiemozv'iazok hlobalnoho ta lokalnoho [Globalization and Identity: Interrelation of Global and Local]. *Pressing problems of public administration*, 2 (48), 38–44. [in Ukrainian].
15. Erikson, E. (1996). *Identichnost: yunost i krizis* [Identity Youth and Crisis]. M.: Progress. [in Russian].